

Szanowni Państwo!

Praca sieci współpracy i samokształcenia zwykle łączy w sobie dwie formy: pracę podczas realnych spotkań uczestników i pracę na platformie. Ta druga staje się równocześnie platformą wymiany zasobów (artykułów, opisów ćwiczeń, kart pracy, kwestionariuszy, opisów procedur itd.) . W związku z tym coraz częściej trafiają do nas pytania jakie zasady publikowania materiałów obowiązują na platformie Doskonaleniowsieci.pl. Wątpliwości dotyczą zasad stosowania praw autorskich.

Już na wstępie warto zaznaczyć, że wszelkie materiały publikowane na naszej platformie mają charakter otwartych zasobów edukacyjnych – czyli fakt ich zamieszczenia sprawia, że stają się nieodpłatnie dostępne dla wszystkich użytkowników. Osoby publikujące teksty muszą mieć tego świadomość. Równocześnie osoba publikująca jakiś materiał ponosi odpowiedzialność za to, by nie naruszać praw autorskich innych osób. Zasady te związane są z faktem, że platforma jest przestrzenią, która została stworzona w ramach funduszy strukturalnych, do bezpłatnego użytkowania przez pracowników systemu oświaty.

Poniższe opracowanie ma na celu bardziej szczegółowe wyjaśnienie zagadnień związanych z prawem autorskim w odniesieniu do wykorzystania platformy Doskonaleniowsieci.pl . Zachęcamy do zapoznania się z informacjami w nim zawartymi. Znajdziecie w nim Państwo różne aspekty ważne z punktu widzenia prawa autorskiego.

Prawo osobiste a prawo majątkowe

Na samym początku, należy oddzielić od siebie **dwa obszary prawa autorskiego** – osobiste i majątkowe. **Osobiste prawo autorskie**, to nierozdzielny związek utworu z jego autorem, który rozpoczyna się w momencie powstania utworu i jest nieprzenoszalny i niezbywalny. Nakazuje ono, aby w każdych okolicznościach publikacji utworu lub jego fragmentu, w tym także w ramach działalności dydaktycznej, cytatu i dozwolonego użytku publicznego – oznaczać jego autora. **Majątkowe prawo autorskie**, jest kwestią bardziej złożoną – po pierwsze może dotyczyć zmiennego podmiotu, po drugie zazwyczaj powstaje w momencie pierwszej publikacji i ulega zmianom w trakcie trwania.

To właśnie majątkowe prawo autorskie decyduje o tym, na jakich zasadach można wykorzystywać już opublikowany utwór lub jego fragment.

Prawo cytatu

Prawo cytatu, wspomniane przy okazji osobistych praw autorskich, ma znaczenie również przy prawach majątkowych. Albowiem pozwala ono na przytoczenie w utworze własnym **fragmentów** lub **całości** cudzych utworów (drobnych) bez konieczności uzyskiwania zgody ich autorów i bez uiszczania opłat licencyjnych. Warunkiem wykorzystania prawa cytatu jest właściwe, tj. **wizualne oddzielenie/zaznaczenie** cytowanego fragmentu od reszty utworu, wyraźne **oznaczenie autora i źródła** cytatu – i to w dodatku każdorazowo gdy do niego sięgamy. Kolejnym warunkiem jest **uzasadnienie** wykorzystania cytatu, może nim być: funkcja wyjaśniająca, analiza krytyczna, nauczanie lub prawa gatunku twórczości. Pierwsza i druga funkcja pojawi się wówczas, gdy np. używając jakiegoś sformułowania chcemy podać jego definicję cudzego autorstwa, chcąc napisać polemikę – będziemy zmuszeni częstokroć przywoływać w formie cytatu tekst, do którego się odnosimy, niektóre gatunki twórczości, pozwalają na wykorzystanie nawet całego cudzego utworu, np. pastisz.

Oprócz praw majątkowych, niewłaściwe wykorzystanie cytatu może stanowić naruszenie dóbr osobistych autora, kiedy fragment utworu źródłowego zostanie przytoczony w sposób zniekształcający myśl autora wyrażoną w utworze cytowanym.

Ochrona wizerunku i prywatności podlega osobnym zabezpieczeniom prawnym!

Wszystkie materiały publikowane przez Redakcję Platformy – takie jak przykłady działań, materiały z konferencji, raporty etc. są udostępniane na zasadach licencji CC:BY-NC-SA 3.0. PL (czemu zazwyczaj towarzyszy stosowne oznakowanie), o ile nie zaznaczono inaczej.

Czym jest licencja CC:BY-NC-SA?

Licencja Creative Commons Uznanie autorstwa - użycie niekomercyjne – na tych samych warunkach 3.0. Polska oznacza, że autor nie może korzystać ze środków prawnych lub technologicznych ograniczających jego i innych w korzystaniu z utworu na warunkach określonych w licencji, tj. do czasu kiedy osoby powielające, rozpowszechniające lub tworzące na bazie utworu stosują łącznie następujące warunki:

- prawidłowo oznaczają autora utworu oraz wskazują dokonanie w nim zmian, jeśli takie nastąpiły;
- nie wykorzystują utworu do celów komercyjnych;
- przetwarzając utwór, bazując na jego podstawie publikują utwór zależny na zasadach tej samej licencji co oryginał.

Tekst licencji: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/pl/legalcode>

Wszystkie materiały, które zostały po raz pierwszy opublikowane na Platformie, są zgodnie z zapisami Regulaminu publikowane właśnie na zasadach licencji CC:BY-NC-SA 3.0. PL. Ponadto Regulamin zaznacza, że odpowiedzialność za treści umieszczane na Platformie ponosi Użytkownik, zwalniając Administratora od wszelkich możliwych roszczeń wobec prawnych dysponentów praw, które mogłyby zostać naruszone.

Zasady publikacji materiałów na platformie

W formie pytań/odpowiedzi

Dodać pytanie na jakich zasadach mogę wykorzystać swój tekst, który już wcześniej został opublikowany na platformie

Zestawienie tych dwóch reguł w świetle obowiązującego prawa o ochronie prawa autorskiego skutkuje dla Użytkownika następująco:

Jakie

Jeżeli Użytkownik publikuje na Platformie **swój autorski materiał**, który **nie był wcześniej nigdzie indziej publikowany**, to utwór ten jest włączany do domeny publicznej na zasadach licencji CC:BY-NC-SA 3.0. PL.

Przy tym, jeżeli Użytkownik nie podpisał materiału – tj. nie oznaczył prawidłowo swojego autorstwa, a jedynym identyfikatorem jest login, którym Użytkownik posługuje się na Platformie – to nie może on mieć w przyszłości roszczeń wobec osób powielających lub wykonujących utwór z wykorzystaniem co do osobistego prawa autorskiego w zakresie nie oznaczania utworu lub utworów zależnych imieniem i nazwiskiem autora.

Licencja CC:BY-NC-SA 3.0 PL przypisana zostaje do utworu, niezależnie od tego, kto będzie z niego korzystał! Oznacza to, że nawet autor nie może wykorzystywać tego utworu do osiągnięcia korzyści majątkowej, przy czym atrybut „użycia niekomercyjnego” jest w tej licencji bardzo szeroki, ponieważ zabrania przyjmowania jakiegokolwiek korzyści majątkowej – nawet wynagrodzenia symbolicznego czy poniesienia kosztów (papieru, płyty CD). Należy pamiętać, że również pośrednio uzyskiwana dzięki

utworowi korzyść będzie naruszeniem licencji, np. umieszczenie utworu na ogólnodostępnej stronie internetowej, na której wyświetlane są reklamy!

Warto jednak zaznaczyć, że licencja obowiązuje od momentu pierwszej publikacji utworu, a więc nie jest sprzeczne z nią otrzymanie wynagrodzenia za przygotowanie utworu, lecz jedynie za ponowne go wykorzystanie.

1. Jeżeli Użytkownik publikuje na Platformie **swój autorski materiał**, który **podlega innym zasadom ochrony majątkowych praw autorskich** niż licencja CC:BY-NC-SA 3.0. PL – wówczas w interesie Użytkownika leży prawidłowe tego oznaczenie.

Nie oznaczenie przez Użytkownika utworu w sposób wyłączający go z licencjonowania przyjętego na Platformie może skutkować tym, że utwór będzie traktowany jako podlegający zasadom licencji CC:BY-NC-SA 3.0. PL bez możliwości skutecznego dochodzenia przez Użytkownika roszczeń wobec naruszenia jego majątkowych praw autorskich.

1. Zgodnie z pkt. 1, **nie jest możliwe zmiana licencji** utworu z CC:BY-NC-SA 3.0 PL, nawet przez jej autora, ponieważ publikując utwór zgodnie z duchem zasad Creative Commons, autor oddaje prawa majątkowe ludzkości. **Licencja nie przewiduje możliwości zawłaszczenia majątkowych praw autorskich**, stąd też chcąc wykorzystać utwór ponownie autor obowiązują takie same prawa jak każdą inną osobę. Chcąc więc utworzyć utwór zależny, należy publikować go zgodnie z postanowieniami licencyjnymi, tj.: na takich samych warunkach i nie osiągając przy tym korzyści majątkowej. Oznacza to, że w przypadku chęci komercyjnego wykorzystania dzieła dozwolone jest jedynie posiłkowanie się nim zgodnie z prawem cytatu.

2. Jeżeli Użytkownik publikuje na Platformie **cudzy materiał**, jest bezwzględnie zobowiązany do prawidłowego oznaczenia utworu – w szczególności podania źródła oraz autora.

Nie oznaczenie przez Użytkownika utworu w sposób prawidłowy może skutkować roszczeniami wobec Użytkownika ze strony właścicieli osobistych lub majątkowych praw autorskich do utworu. Co więcej, brak wskazania autora i źródła może skutkować uznaniem uzurpacji autorstwa, przez wprowadzenie w błąd innych Użytkowników Platformy i jej Administratora – analogicznie jak w przykładach z pkt-ów 1 i 2.

Publikacja przez Użytkownika cudzego materiału musi odbywać się zgodnie z obowiązującymi zapisami prawa, tj. na zasadach dozwolonego użytku lub w ramach przewidzianych licencją, którą objęty jest utwór. Przy czym, fakt iż utwór został upubliczniony np. w ramach zamkniętej sieci współpracy i samokształcenia nie chroni Użytkownika przed ewentualnymi roszczeniami ze strony właścicieli osobistych lub majątkowych praw autorskich do utworu!

Regulamin nie przewiduje rozróżnienia na co do sposobu publikacji materiałów na platformie, co oznacza, że materiały publikowane w obrębie sieci współpracy i samokształcenia są traktowane w sposób identyczny, co materiały publikowane w ramach otwartych grup dyskusyjnych.

Przykładowo, może zdarzyć się, że Użytkownik opublikował jakiś materiał, np. scenariusz lekcji, na forum sieci w postaci skanu. Zamieszczony materiał załączył do postu nie podając informacji innych niż ta, że jest to np. `ciekawy scenariusz lekcji podsumowującej dział X' – a sam skan nie obejmuje nagłówka ani stopki kartki, ani nie zawiera innych elementów pozwalających na identyfikację autorstwa. Jeśli scenariusz lekcji, o którym mowa w tym przykładzie, pochodziłby ze zbioru scenariuszy, opublikowanych przez wydawnictwo Y może to rodzić dla Użytkownika poważne konsekwencje prawne.

I to, mimo ograniczenia dostępu do sieci do jej Użytkowników, Koordynatora sieci i Administratora Platformy! Może się bowiem zdarzyć tak, że Użytkownicy, Koordynator sieci lub Administrator Platformy upublicznia ten utwór poza siecią zgodnie z postanowieniami licencji CC:BY-NC-SA 3.0. PL wskazując jako autora Użytkownika sieci, który scenariusz opublikował. Wówczas ryzyko rozpoznania przez wydawnictwo Y swojego utworu wzrasta znacząco i naraża osobę, która opublikuje lub wykona utwór na słuszne roszczenia majątkowe ze strony wydawnictwa Y. Zakładając, że wszystkie osoby, kolejno powielające, cytujące lub wykonujące utwór będą stosowały się do obowiązującego prawa, nie będzie problemu z tym, by dotrzeć do Użytkownika, który dokonał zaniechania jako pierwszy publikując nieopisany materiał. Wówczas pozycja prawna takiej osoby wobec osoby lub łańcuchu osób mających roszczenia co do naruszenia majątkowych i/lub osobistych praw autorskich jest bardzo niekorzystna.

UWAGA!

Podane w niniejszym opracowaniu informacje nie stanowią porady prawnej i mają charakter wyłącznie informacyjny, tym samym nie jest możliwe wysuwanie roszczeń wobec ich autora w przypadku poniesienia jakichkolwiek szkód w wyniku działań podjętych na podstawie zamieszczonych informacji.

Polecane webinaria

Niezbędnik wiedzy o prawie autorskim, domenie publicznej i dozwolonym użytku:

- „Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych”, tekst jednolity - Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 - <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20060900631>
- Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o Prawie Autorskim, Dz. U. z 2005 r. nr 3 poz. 12 - <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20050030012>
- „Dozwolony użytek w edukacji” Centrum Cyfrowe Projekt: Polska - <http://centrumcyfrowe.pl/dozwolony-uzytek-w-edukacji-infografika/>
- Projekt „Otwarta wiedza” - <http://otwartawiedza.pl/>
- „Dozwolony użytek publiczny” Fundacja Nowoczesna Polska - <http://prawokultury.pl/publikacje/dozwolony-uzytek-publiczny/>
- Creative Commons Polska - <http://creativecommons.pl/>
- „Prawo Autorskie” M. Wilkowski - <http://samouczki.ceo.org.pl/learn/index/11>
- „Otwarte zasoby edukacyjne” K. Grodecka, K. Śliwowski <http://samouczki.ceo.org.pl/learn/index/12>
- „Regulamin korzystania z platformy „Doskonalenietsieci.pl”” <http://doskonalenietsieci.pl/Artykul.aspx?id=471>